

Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?

Xitsonga

Ntlawa wa

5A

Bomikazi Njoloza

Tijisisa leswaku u kota ku hlaya marito lama

phyandla, evurhongweni, enyangweni, nanhlikanhi, Tindhlayo, emubedweni, twile, twela, thawula

Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?

Xitsonga

Ntlawa wa 5A

ISBN: 978-1-77981-412-8

© 2023 Ulwazi Lwethu African Languages Literacy Project

Mutsari: Bornikazi Njoloza

Muhundzuluxeri: Vutivi Shirinda

Muendli wa swifaniso: Thulisani Zenda

Nkhaviso na mpapafarhuto: Rock Bottom Graphic & Design

Nkandziyiso wo sungula ku kandziyisa 2023.

Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?

Bomikazi Njoloza

Kukulukuu! Ku ringa nkuku, wo pfluxa Dzuniso evurhongweni bya yena.

A ku ri mixo wa Ravuntlhanu, siku ro rhandzeka ra Dzuniso ra vhiki.

Mianakanyo ya yena a yi ri eka makungu ya yena ya nanhlikanhi.

U lo jitama emubedweni naswona katsongo a ti tshovile na hlakala ra yena.

A yimerile migingiriko na ntirho wa xikolo wa siku hi mahlo ngati. A nyanyukile swinene, a nga ti khomi.

Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?

U lo ti cukumetela ebavhini ivi a hatla a hlamba!

U ti lulamiserile hi xihatla a ri karhi a ti lulamisela ku ya exikolweni.

Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?

A famba hi ku hatlisa leswaku a ta va wo sungula ntila. U lave no phideka.

“Loko no hatlisa, hakunene na siku leri na rona ri ta hatlisa,” Dzuniso a anakanya, a ri karhi a ti tiyisisa.

Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?

Etilasini, u hatlisile hi ntirho wa yena wa xikolo. A ri wo sungula ku heta Tinhlayo, hambileswi a nga endla swihoxo swin'wana. A lava leswaku siku ra xikolo ri hela hi xihatla.

Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?

Ek u heteleleni, xingelengele xo hetelela xa siku xi rilini.

Dzuniso u humile hi xihatla enyangweni, a lava no wa.

Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?

Manana wa yena a famba hi ku nonoka a n'wi kongomile.

“Hatlisani, Manana, leswaku hi ta hatla hi fika!”

Manana wa yena a n'wi tshembisile ku n'wi yisa eka xihlambela ku ya khida na vamakwerhu wa yena.

U lo tlulela ehandle ivi a hatlisa.

Ku te loko movha yi ta yi ta yimelela hi le kusuhi na xihlambelo, Dzuniso a nga ha yima yimanga.

U petile nenge ku va a kambela matitimelelo ya mati.

Phyandla! U nghene kwale ndzeni.

Loko a ha ku endla tano, u twile leswi a swi twakala ingari i ku chanyiwa ka noti loko mati ya sungula ku tata tindleve ta yena.

A rhurhumela hi xirhami.

Nenge wa yena wu te mati ya kufumela kambe xifuva xa yena xi te mati ya titimela bya ayisi.

U tlhelerile emovheni a karhi a omile hi ku
titimela na ku ti twela vusiwana.

Mana wa yena u n'wi nyikile thawula
rintshwa, ro kufumela, ro olova ku va a ti
omisa hi rona.

U kokakokile milenge ya yena loko a fika ekaya, ivi a wela esofeni ivi a vhela a etlela.

Dzuniso a nga karhalisangi hi ku khida. Yowee! A karhalise hi ku hatlisa eka xin'wana na xin'wana lexi a nga xi endla eka siku rero ivi a hetelela hikuva a nga swi hetu hinkwaswo ka swona.

Readers

Ntlawa wa 1-2

- Xilamulana xa kahle
- A ku na mati
- Pfumi na Bobo
- Vuxa wa swikota ku basisa
- Switwari
- Vaboti vo pfuna
- Nyoka exivaleni!
- Xana xi nga haha?
- Dyambu na mpfula!
- Vun-we na Vutivi
- Misisi yikulu
- Ndzalama wa hlamala!
- Tatana u ta vuya rini?
- Chuchekani na pume
- A hi hlayiseni mati
- Jazi ro hundzuriwa
- Va le purasini
- Ndavi u lava ku penda
- Ndzilo!
- Vutshila wa gingirika!

Ntlawa wa 3

- Vanghana eka maxelo hinkwawo!
- Vanhwanyana na mbuti
- A ndzi tsakeli matsavu!
- Va na na vukheta, Khatisa
- Khavisani u vavisekile
- Tintangu tintshwa ta Kwetsimani
- Tsakeriwa loyi a tsakeke!
- Mukupu wo nandziha
- Mati hinkwako!
- Xibelani xa Kulani
- Rhoko yo saseka
- N'wamapurasi Endlani na minkawu
- Nkwangulatilo wa Nhlngano
- Moli na tikhirikete
- Vukahle u khoma khamba!
- Masingita ya timbewu
- Vuvabyi bya tinguluve
- Maqhingha ya Monyai
- Ku navela ka Rifumo ku humelela
- Mandza ya Mbhimbhi yo kajivela
- Ku dyondza hi ta machela
- Ku pfuna kokwana va hola
- Mieheketo ya Ntiyiso ya kahle
- Maendlelo ya VaVhenda
- Mangalani na Xalati
- Ku ringa swakudya swa Xivhenda
- Muhluri u kota ku hlaya nkarhi
- Mutlangi wa le henhla
- Ximilana xo horisa
- Bolo leyi nga lahleka
- Riendzo ro ya entangeni wa swiharhi

Ntlawa wa 4-5

- Ngwenya ya makwanga
- Xingwavila xa nsuku
- Tinyiko
- Lulama u tshama na rihanyo lerinene!
- Soweto
- Tinyoxi
- Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?
- Hitekani u twa ku vava ekhwirini
- Tinxaka ta vutleketli
- Ku rihiseta ka tinkuzi
- Nhwanyana wo tlhariha
- Swi kulu eka mina!
- Masungulo mantshwa
- Vafana vo tlhariha
- Muphasi wa tihlampfi
- Nkelunkelu
- Mukhuhlwana
- Nghozi exirhapeni xa Kokwana
- N'warikolwani, wa nhenha!
- Ntangu yo Saseka
- Norho wa Rilaveta

ZENEX
FOUNDATION

MOLTENO
INSTITUTE FOR LANGUAGE AND LITERACY
EST. 1974

Ulwazi Lwethu i phurojeke leyi nga simekiwa na ku nyikiwa mpfuno wa swa timali hi Zenex Foundation ku va yi hlulukisa nongonoko wa matsalwa ya ku hlaya na switirhisiwa swa nseketelo wa vadyondzisi leswi swi nga olova hi ku tirhisa tindzimi ta laha Afrika. Phurojeke leyi yi kongomisiwile eka ku dyondzisa na ku seketela vadyondzi eka Dyondzo ya Masungulo ku va va hlulukisa tindzimi ta vona ta le kaya ta ku hlaya na ku twisisa. Matsalwa yo hlaya ya tsariwile ro sungula hi tindzimi ta kaye ta Afrika hi ku tirhisana na Molteno Institute for Language and Literacies, Nelson Mandela Institute for Education and Rural Development, Room to Read South Africa, na Saide. Switirhisiwa hinkwaswo swi hlulukisiwa tanihi “Switirhisiwa swa Dyondzo leswi nga Pfuleka” kumbe “Open Education resources” (OER).

Please visit our website to download the full copy of this reader:
ulwazilwethu.org.za

Creative Commons Attribution-
NonCommercial-NoDerivatives
(CC BY-NC-ND) 4.0
International Licence

Disclaimer: You are free to download and share this work as long as you attribute Zenex Foundation, but you may not change this work in any way or use it commercially.

